

Rousseau'nun Kamuoyu Yaklaşımı Bağlamında, Medyanın 'Kamu Vicdanı'nı Harekete Geçirme İşlevi Üzerine Bir Araştırma

A Study on the Function of the Media to Activate the 'Public Conscience' in the Context of Rousseau's Public Opinion Approach

Mesut YILMAZ¹, Mustafa İNCE²

Özet

Bazı toplumsal olayların insanlar üzerinde bıraktığı (olumsuz) etki o kadar derin olabilmektedir ki, bu tür olayların kanunen cezalandırılması kamu vicdanını rahatlatmakta yetersiz kalmaktadır. Böyle durumlarda hukuka ve adalete olan inanç zedelenmekte, kamuoyunda huzursuzluk ortaya çıkabilmektedir. Bu noktada medyanın devreye girmesi ve kamu vicdanını yaralayan olayın, kamuoyunu rahatlatacak düzeyde cezai karşılık bulması yönünde tavır sergilemesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda bazı toplumsal olayların medyada gündem olması, o olayın hukuki ve kamu yararı boyutuyla tekrar değerlendirilmesini sağlamak ve kamu vicdanını (kısmen de olsa) teselli eden cezalar verilmesini mümkün kılmaktadır. Bu durum ise kamuoyunun nispeten rahatlamasına imkân tanımaktadır. Bu çalışmada, medyada yer alan bazı toplumsal olayların, Jean Jacques Rousseau'nun kamuoyu kavramına yüklediği anlam ekseninde ve suçun halk nezdinde cezalandırılmasına yönelik kullanılan bir kavram olan 'kamu vicdanında yargılanma' yaklaşımı çerçevesinde ele alınarak analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında son üç yılda (2019-2022) Türkiye'de meydana gelen ve medyada gündem olan bazı olayların 'kamuoyu tepkisi' boyutu incelenerek analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, medyanın, ilgili kanunun uygulandığı halde kamu vicdanını yaralayan bir olayı gündeme getirmesi (veya gündemde tutması), söz konusu olayın hukuki açıdan yeniden değerlendirilmesine olanak sağladığı anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Rousseau, Kamuoyu, Kamu Vicdanı, Medya, Kamu Yararı

Abstract

Some social events' (adverse) effects on people can be so profound that the legal punishment of such events is insufficient to ease the public conscience. In such cases, belief in law and justice is damaged, and general unrest may arise. At this point, it is of great importance for the media to step in and for the incident that hurt the public conscience to find a criminal response at a level that will put the public at ease. In this context, the fact that some social events are on the agenda in the media ensures that the event is re-evaluated in terms of legal and public interest and makes it possible to impose penalties that console the public conscience (albeit partially). This situation allows the public to relax relatively.

¹İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı Doktora Programı Öğrencisi, İstanbul
²Karabük Üniversitesi, Türker İnanoğlu İletişim Fakültesi, Karabük

ORCID:

M.Y.: 0000-0003-0053-5147

M.İ.: 0000-0001-8058-1076

Corresponding Author:

Mesut YILMAZ

Email:

mesutyilmaz@karabuk.edu.tr

Citation: Yılmaz, M. ve İnce, M. (2022). Rousseau'nun kamuoyu yaklaşımı bağlamında, medyanın 'kamu vicdanı'nı harekete geçirme işlevi üzerine bir araştırma. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 12 (3): 6145-630.

Submitted: 10.06.2022

Accepted: 23.09.2022

This study aims to analyze social events in the media in the axis of the meaning that Jean Jacques Rousseau attributes to the concept of public opinion with the framework of the approach of 'justice in the public conscience' an idea used for the punishment of crime in the eyes of the public. With the scope of the study, the 'public reaction' dimension of some events that took place in the last three years in Turkey and which was on the agenda in the media. According to the findings obtained from the study, we have understood that the media's bringing (or keeping on the agenda) an event that is not justified in the public conscience despite the application of the relevant law, allowing the said event to be re-evaluated from a legal point of view.

Keywords: Rousseau, Public Opinion, Public Conscience, Media, Public Interest

1. GİRİŞ

Tüm toplumlar var oldukları andan itibaren daima huzurlu bir yaşam ortamı arayışı içinde olmuşlardır. Bu arayış, dönemin özelliklerine göre farklı şekillerde kendini göstermiştir. Kimi zaman savaş, kimi zaman şiddet, kimi zaman yaptırımlar, kimi zaman sansür, kimi zaman da kanunlar huzurlu ve güvenli bir yaşam ortamının oluşturulması için argüman olarak kullanılmıştır. Ancak huzurun tesisine yönelik her arayış, nihayetinde toplumun ortak norm ve kabullerine dayanmıştır. Başka bir ifadeyle bu arayışların neticesinde, huzur ortamının sağlanması için kamuoyunun kabulü (rızası) esas olmuştur. Kamuoyu rızasının toplumsal huzurun sağlanmasında başat rol üstlenmiş olması 'kamuoyu' kavramını çok daha önemli bir noktaya taşımış, kavram ve kavramın toplumsal karşılığı pek çok düşünür tarafından yüzyıllardır tartışılır olmuştur.

Kamuoyu kavramıyla birlikte; hak, düşünce, özgürlük, eşitlik, kural, etik, değer, norm vb. pek çok kavram da bu ekseninde ele alınmış ve her seferinde yeniden değerlendirilmiştir. Özellikle bireysel haklar ve özgürlükler, farklı düşünürlerin kamuoyu anlayışı ve/veya düşüncesi çerçevesinde sürekli tartışma konusu olmuştur.

Haklara dayalı (etik) anlayışının kökleri Immanuel Kant'a dayanmaktadır. Bireysel hakların savunucusu olan Kant'ın siyasi kuramındaki temel fikir, bireyin kendi öz değeridir. Bireyin özgür olmasında ve bağımsız bir şekilde kurallar koyma, bu kurallara uyma yetisinde temellenmekteyken yasal haklar ve kurallar da özgürlüğü ve eşitliği korumayı hedeflemektedir. Bir kişinin ahlaki özgürlük içerisinde hayatını sürdürebilmesini sağlayan bireysel haklar, Kant'a göre kişinin vazgeçilmez özelliği olarak algıladığı şeye dayanmaktadır (Kant, 2005: 208). Kant'ın bu yaklaşımının, kamuoyunun öneminden ziyade bireysel hakları ve özgürlükleri merkezde tuttuğu açıkça görülmektedir.

Ancak Kant, bireyin sınırsız hareket özgürlüğünü genel bir yasaya göre, toplumdaki herkesin özgürlüğüyle bağdaşacak şekilde sınırlandırılması gerektiğini de ortaya koymuştur. Bu doğrultuda toplumdaki bireylerin özgürlüklerini ve birlikte yaşamalarını garanti altına alan evrensel hukuk ilkesini formüle etmiştir: "Adalet, bir kişinin iradesinin bir başkasının ile evrensel özgürlük yasası çerçevesinde bağdaştırılabileceği durumların toplamıdır." Diğer bir deyişle Kant, bir kişinin özgür bir seçiminin bir başkasının özgür seçimiyle özgürlüğün genel yasasına uygun bir şekilde uzlaştırılabileceği durumları belirtir. Böyle bir ilkeye dayanan etkin bir hukuk, herkesin hareket özgürlüğünü aynı şekilde sınırlayacaktır. Böylelikle farklı görüş ve fikirlere sahip olan bireyler barışçıl bir şekilde bir arada yaşayabileceklerdir (Uçak, 2010: 15). Bu açıklamaları doğrultusunda ise Kant, aslında, bireyin özgürlüğünün sınırlarının çizilmesinde dolaylı olarak kamuoyunun kabulünün önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Kamuoyu, bir yandan bireylerin ve toplumun menfaatlerini korumayı amaçlarken öte yandan da yine bireylerin, kurum ve kuruluşların, toplulukların ve hatta devletlerin olumsuz tutumlarına karşı bir denetim mekanizmasıdır.

“Bilindiği üzere kamuoyunun hem açık hem de örtük işlevi vardır. Açık işlevi, hükümetleri denetlemeyi, muhalefet etmeyi, eğitimi, sorumluluk ve bilgi sahibi ergin vatandaşların rasyonel siyasi katılımlarını kapsar. Örtük işleviyse; toplumsal denetim, yani bireylerin farkına varmadan toplumu bir arada tutmak için bireylere ve hükümete uyguladıkları uzlaşma baskısıdır. Aslında kamuoyunun örtük toplumsal denetim işlevi binlerce yıldan beri gözlemlenmiş, ancak birbirinden çok farklı kavramlarla dile getirilmiştir. Örneğin antikçağda Platon bu olguyu “yazılı olmayan yasalar” diye adlandırırken, Çiçero ’nun (İ.Ö. 50’de) yazdığı bir mektupta “*publicam opinionem*” [kamuoyu] adını kullanılmıştır. Richelieu’nün Fransa’sında ise, “*lois parlantes*” olarak bu terimin varlığına rastlanmaktadır” (Neumann, 1998: 14).

Kamuoyu, hemen hemen her dönemde toplumun bir güvencesi olarak görülmüş ve kamuoyunun gücüne genellikle önem verilmiştir. 20. yüzyıldan itibaren ise kamuoyunun değeri daha iyi anlaşılmış, pek çok konu hakkında kamuoyunun onayına daha fazla ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda alınan kararların, yapılan uygulamaların kamuoyunda karşılık bulması büyük önem taşımıştır.

Antik çağlardan günümüze kadar kamuoyunun toplumsal yaşamdaki rolü ve işlevleri konusunda çeşitli değerlendirmeler yapılmış, kamuoyunun nasıl algılanması gerektiği ile ilgili farklı kavram ve tanımlamalar ortaya çıkmıştır.

2. FARKLI DÜŞÜNÜRLERİN YAKLAŞIMIYLA YÖNETEN, BİREY VE KAMUOYU İLİŞKİSİ

Hem değişen koşullar hem de ortaya çıkan (yeni) durumlara bağlı olarak gelişen ihtiyaçlar çerçevesinde, bilim adamları, filozoflar, düşünürler, toplumbilimciler kamuoyunu farklı şekilde yorumlamış ve kendilerine göre anlamlar yüklemişlerdir. Kamuoyu kavramının ilk kullanımını, 15. yüzyıla kadar dayandırmak mümkündür. “Bu kavramı ilk kez kullanan Montaigne’dir. 1588’de Montaigne kavramdan Fransızca olarak “l’opinion publique” şeklinde söz etmektedir” (Yüksel, 2007: 573).

Kamuoyu terimini ilk kullananlardan bir diğeri de Machiavelli’dir. Machiavelli, yönetici ile kamuoyu ilişkisinin nasıl olması gerektiğini anlattığı ‘Prens’ isimli kitabında ‘kamuoyu ve kanaat’ kavramları üzerinde durmuştur. Machiavelli, bu çalışmada bir yandan yöneticilerin, kamuoyunun kendisinden hoşnut olacak iş ve icraatları yapması gerektiğinin önemini açıklarken öte yandan halkın kanaatinin yönetimlerin devamlılığında büyük öneme sahip olduğunu bundan yaklaşık 600 yıl evvel dile getirmiştir (Machiavelli, 1994: 50;90).

Shakespeare ise 16. yüzyılın sonlarında, bir eserinde, kralın sık sık kötü çevrelerle ilişkisi olan oğlunu azarladığından ve onun (kamuoyu) kanaatlerini dikkate alması gerektiğinden söz eder. Kralın nasihatinde, kanaatin kendisi için çok önemli olduğuna ve kendisinin kral olmasında kanaatlerin çok önemli rol oynadığına değindiğine vurgu yapılır (Neumann, 1998: 89).

John Locke da 17. yüzyılda kamuoyu bağlamında ele aldığı bir çalışmada hukuku; *tanrısal hukuk, medeni hukuk ve kamuoyuna dayanan hukuk* olarak üçe ayırmıştır. Locke, erdem, kötülük ya da şöhrete dayandırdığı kamuoyu hukukunu açıklarken, insanların güç kullanma hakkını devlete devrettiklerini ancak toplum içinde beraber yaşadıkları insanların eylemlerini onaylama veya kınama hakkını koruduklarını (saklı tuttuklarını) belirtmiştir. (Locke, 1690: 476’dan akt: Neumann, 1998: 92).

Walter Lippmann (1964: 92) ‘Kamuoyu’ adını kullandığı kitabında kamuoyunu, ‘gerçeklerin ahlaksallaştırılmış ve kodlanmış bir versiyonu’ olarak değerlendirmiş, kamuoyunun ahlaki doğasında ‘kınama ya da onaylama’nın bulunduğunu belirtmiştir.

David Hume da John Locke gibi insanların devletler kurarak bir nevi güç yetkisinden vazgeçtiklerini ancak çevrelerini ve diğer insanları onaylama veya kınama gibi yargılarından vazgeçemediklerini belirtmiştir. David Hume (1963: 29) insanlarda kanaatleri dikkate alma gibi doğal bir eğilim bulunduğu ve bireylerin davranışlarını bu doğrultuda sergilediği için devletlerin gözünde kanaatlerin büyük öneme sahip olduğunu vurgulamıştır.

Edward Ross (1969: 92) kamuoyunu önemli bir denetim mekanizması olarak görmüş ve toplumsal denetimin bir kolu olarak değerlendirmiştir. Ross, kamuoyu denetiminin avantajlarından bahsetmiş, her köşeye uzanması ve ucuz olması gibi özelliklerin nedeniyle tüm mahkemelerden daha etkili olduğunu savunmuştur. Ross kamuoyu biçimindeki toplumsal denetimin, kurumsallaşmamış olsa bile, etkili bir mekanizma olduğunu ve yaptırımlara sahip bulunduğunu belirtmiştir.

Görüldüğü üzere literatüre katkıda bulunan düşünürlerin değerlendirmelerinden, kamuoyunun (yönetime ve bireylere karşı) bir denetim mekanizması olarak görüldüğü, onaylama, kınama, kabul veya red gibi yaptırım gücüne sahip olduğu anlaşılmaktadır. Kamuoyunun işlevleri konusunda çok sayıda düşünürün benzer görüşlerine farklı kaynaklarda rastlamak mümkündür. Ancak kamuoyu teriminin literatüre girmesi ve yaygınlaşmasının Jean Jacques Rousseau sayesinde olduğu söylenebilir.

3. J.J. ROUSSEAU'NUN KAMUOYU DÜŞÜNCESİ

Montesquieu ile Rousseau ilk önce aydınlanma çağı ile ortaya çıkan toprağa bağlı servet edinme biçimleri ve buna bağlı olarak doğan hukuki ilişkiler üzerine çalışmışlardır.

Aydınlanma ile keyfi ve gizli yönetimlerin 18. yüzyıl boyunca güçlenmesi, hükümdarın hizmeti giderek daha fazla güçlenen bir memurluk mesleği sisteminin ortaya çıkmasına sebep oldu. Bu dönemde memurlar, kendilerinin de ortağı oldukları hükümdarın iktidarını artırıp yaymaya çalışıyor, buyrukların ve yasakların sayısını her geçen gün artırıyorlardı (Kakıncı, 1968: 14). Oysa J.J Rousseau, bu düzenin aksine tüm insanların eşit olduğunu ve eşit haklara sahip olmaları gerektiğini savunmuş, eserlerinde kamuoyunun önemine vurgu yapmıştır.

Kamuoyu kavramını literatüre kazandıran Rousseau'nun eserlerinde, 1750'den itibaren kamuoyu kavramı kullanmaya başladığı bilinmektedir. Rousseau'nun bu terimi farklı eserlerde ve farklı şekillerde onlarca kez kullandığı görülmüştür. Fakat kendisi bunları bir düzene sokmadığı için, Rousseau'nun kamuoyu anlayışını bir çerçeveye oturtmak özel bir teknik ve çabayı gerektirmiştir. Bu çabayı ise Mainz Üniversitesinde Basın Yayın masteri yapan Christine Gerber, (1975'te) master tezi olarak göstermiştir (Neumann, 1998: 103).

Rousseau'nun altı temel eserinde 'kanaat' (oy), 'kamu', 'kamuoyu' sözcüklerinin geçtiği yerler incelendi, içerik analizi denen bir yöntemle, 'Kültür Eleştirisi Üzerine Yazılar (1750-55)', Julie ya da Yeni Heloise, Toplumsal Sözleşme ve 1758 tarihli M. d'Alembert'e Mektuplar adlı eserleri incelenmiştir. Bu eserlerde, 16 kez "kamuoyu" kavramına, yaklaşık 100 kez kamu dışında başka sıfat ve isimlerle bir araya getirilen 'oy' sözcüğüne rastlanmıştır; Rousseau ayrıca, 106 kez 'kamusal' ya da 'kamu', en sık da (kamuoyu dışında) 'kamusal saygınlık' ifadesini kullanmıştır (Neumann, 1998: 103).

Toplumsal açıdan kamuoyu etkisini 'yararlı bir şey' olarak gören Rousseau, kamuoyunun toplumda ortaklığı sağladığını, herkes için geçerli olan gelenekler ve görenekler çerçevesinde bireyleri toplumsal kurallara uymaya zorladığını bu yüzden tutucu olduğunu ve ahlakın yozlaşmasını engellediğini iddia etmiştir. Rousseau, kamuoyunun gücünün ve değerinin kaynağının, ahlaki niteliği olduğunu savunmuştur. J. J. Rousseau, kamuoyunun sağlam

biçimlerini, yani ahlaki ve geleneksel değerleri, bir halkın en iyi yönlerinin toplandığı, savunulması gereken değerler olarak görür. Rousseau'ya göre kamuoyu bir yargı merciidir ve onun tarafından kınanmaktan kaçınmak gerekir.

Rousseau da Locke gibi yazılmamış yasalar eğretilmesini kullanır. Devletin temel aldığı yasaları, kamu hukuku, medeni hukuk ve ceza hukuku olarak üçe ayırdıktan sonra şöyle devam eder:

“Bu üç yasanın yanında, hepsinden çok daha önemli dördüncü bir yasa vardır. Devletin anayasasının çekirdeğini oluşturan bu yasalar, mermer ya da tunç üzerine değil, vatandaşların yüreklerine kazınmıştır. Bu yasalar gündün güne güçlenir, diğer yasalar eskidikleri ya da işlevlerini yitirdikleri zaman onları yeniden canlandırır ya da tamamlar. Halkı anayasasının ruhunda muhafaza eder, halka fark ettirmeden otorite yerine alışkanlıkların kudretini öğretir. Benim burada sözünü ettiğim, gelenekler, örf ve adetler ve hepsinden önemlisi, bütün siyasi başarılar ona bağlı olduğu halde, devlet adamlarının pek fark etmediği, devlet sanatının bir bölümünü oluşturan kamuoyudur” (Rousseau, 1963: 91).

Rousseau için kamuoyunun ahlak bekçiliği toplumun birlikteliği için ne kadar yararlıysa, (uyumsuz) birey nezdinde de o kadar zararlı olabilmektedir. Rousseau'nun toplum içerisindeki çoğunluğun yargılarından dolayı, ahlak bekçiliği yapan kamuoyunun kişilerin ötekileştirilme korkusundan dolayı bu duruma saygı duymalarına da herhangi bir itirazı yoktur.

Gerektiğinde sansürün kullanılmasında da bir sakınca görmeyen Rousseau'ya göre “Sansür ahlaki korur... kanaatlerin yozlaşmasını önler, yasaları akılcıca uygulayarak onların saflığını korur ve hatta, kanaatler kararsız olduklarında onlara belirli bir yön bile verir” (Rousseau, 1963:180).

Kamuoyuna ya da şöhrete dayanan yasaların beklentileri, onay ya da kınamanın, “yerinde” (chat place) olgusunun nasıl kavrandığına bağlıdır. 18. yüzyılın ortalarında Fransız sarayının ihtişamından ve gücünden etkilenen Rousseau için hâkim duygu istikrardır. Dördüncü yasa vatandaşların kalbine kazınmıştır, yozlaşmaması ve bozulmaması için korunması gerekir.

Kamuoyu hakkındaki farklı yaklaşımlarından da anlaşılacağı üzere, Rousseau, asıl yasaların vatandaşların kalbine kazınan yasalar olduğunu belirtmiş, vatandaşların nezdinde aklanmanın veya cezalandırılmanın önemine vurgu yapmıştır. Bu bağlamda günümüzde yaşanan pek çok toplumsal olaylar ve bu olaylara verilen cezalar arasında ciddi tutarsızlıkların yaşandığı ortadadır. Örneğin, onlarca kez hırsızlık eylemini gerçekleştiren bir kişinin hapsedilmediği, hapsedilse bile ıslah olmadığı açıkça görülmektedir. Bu durumda ise söz konusu kişinin aynı eylemini korku duymadan rahat bir şekilde sürdürdüğü ve toplumun başına bela olmaya devam ettiği anlaşılmaktadır. Yasaların yetersiz kalması ve / veya gerektiği gibi uygulanamaması durumunda ortaya çıkabilecek mağduriyetleri engellemek, kamunun daha fazla zarar görmesini önlemek amacıyla kitle iletişim araçlarına önemli görevler düşmekte, kamuoyunun vicdanının sesi olarak sürece katkı sağlaması giderek daha önemli hale gelmektedir.

4. MEDYANIN İŞLEVLERİ VE TOPLUMSAL SORUMLULUKLARI

Ortak fikirler üzere (mutabık) bulunan halkın kanaatinin, bütün mahkemelerden daha değerli bir mahkeme olduğunu belirten Bentham, bir insanın sözde bu mahkemeyi hesaba almıyormuş gibi yapabileceğini ancak hemen hemen herkesin, bu satın alınması pek mümkün olmayan mahkemenin vereceği karardan kolay kolay kurtulamayacağını hissedeceğini belirtmiştir. Bentham'a göre kamuoyunun egemen olduğu bir ortamda, halkın birliktelik ruhu daha etkileyici ve baskın olacak, bu sayede sağlıklı fikirler ortaya çıkacaktır. Bentham bu betimlemeyle, kamusal alanda bir araya gelen topluluğun gücüne işaret ettiğini değerlendirmek mümkündür (Yıldız, & Dursun, 2020: 8).

Kamusal alanı, toplulukların bazı müşterek sorunlar karşısında istişareler sonucu (ortak akılla) ulaştıkları ve kamusal meselelere çözüm bulmak maksadıyla giriştikleri soyut, ortak karar mekanizması olarak değerlendirmek mümkündür. Ancak bu mekanizmanın soyut veya somut olarak ortaya çıkmasına ve daha işlevsel hale gelmesine katkı sağlayacak argümanların varlığının, sürecin hızlı, verimli ve etkili olmasını mümkün kılacağı değerlendirilmektedir. Habermas'ın (2009: 16) 17. yüzyılda ilk izlerini bulduğu belirtilen kamusal alan topluluğunun ise, kentlilerin ve burjuvazinin dışında kalan kitlelerin de yavaş yavaş basılı eserleri okuma alışkanlığı kazanmasıyla birlikte oluşmaya başladığı düşünülmektedir. Atabek'in (2002: 227) belirttiğine göre, özellikle 18. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan büyük kentler çağdaş anlamda kamuoyu olgusunun toplumsal yaşamda yer edinmesinde büyük rol oynamıştır. Böylece git gide okur sayısı artmış ve okuma pratiği kazanan kitleler ortaya çıkmıştır. Bu durum gazete, dergi, kitap vb. yayınların artmasını tetiklemiş, yaynevlerinin ve matbaaların çoğalmasının önünü açmıştır.

"Bu dönemde Fransa'da salonlar, İngiltere'de kahvehaneler ortaya çıktı. Londra'daki kahvehaneler gazetelerin okunduğu, edebi eserlerin ve diğer sanatsal etkinliklerin tartışıldığı başlıca bilgilendirme ve haberdar olma yerleriydi. 18. yüzyılın başında Londra'da kahvehane sahipleri gazeteleri kendileri basıp yayınlamaya başladılar. Kahvehanelere sadece okumuş kesimler ve aristokratlar değil, orta sınıfa mensup insanlar, sanatkarlar ve küçük esnaf da gidebiliyordu. Bu mekânlarda insanlar sohbet eder, gazete okur ve çeşitli konularda tartışırlardı. Bu ortamlarda insanlar arasında mevki farkı gözetilmezdi; bireyler bir konuda yetkin olsun ya da olmasın, birbirlerini tanısın ya da tanımasın çeşitli konularda tartışırlardı" (Sennett, 1996: 111'den akt. Atabek, 2002: 227).

"Burjuva kamusal alanın ortaya çıkmasında diğer unsurların (kent yaşamının canlanması, salonlar, kahvehaneler vb.) yanı sıra 17. ve 18. yüzyıl Avrupa'sında basın yaşamında görülen canlanma da büyük oranda etkili olmuştur. Bu dönemin gazeteleri sıradan insanlara değil daha çok içinde subayların, profesörlerin, öğretmenlerin, hekimlerin ve okuryazar halktan kişilerin bulunduğu tahsilli zümrelere ulaşıyordu" (Atabek, 2002: 228). Bu ve benzer şekilde kendini gösteren kamuoyu oluşma pratiği birkaç yüzyıl devam etmiş, daha profesyonel oluşumlara zemin hazırlanmıştır. En nihayetinde, süreç içerisinde başta gazete, dergi ve radyo olmak üzere diğer kitle iletişim araçları kamusal alanın oluşmasına katkı sağlamaya başlamıştır.

Çoğulcu-katılımcı demokrasilerde medya, halkın sözcülüğünü yapma, bireyleri bilgilendirme, eğitme ve eğlendirme gibi işlevlere sahip olmaktadır. Bu bağlamda medyanın kullanımı, teknolojik gelişmelere bağlı olarak bireylerin kişisel kullanım amaçlarına göre değişebilmektedir. Medya, toplumsal yargıları olumlu yönde etkileme, haber ve yorumlarla mevcut durumu tersine çevirme veya (yargıları-kanaatleri) yeniden üretebilme potansiyeline sahiptir (Görgün Baran vd., 2017: 112). Demokratik yönetim anlayışında medyanın iki önemli işlevinden bahsetmek mümkündür. İlki, medyanın kamu adına denetim (gözetim) rolü, diğer ise farklı görüş ve fikirlere yer vererek serbest/özgür düşüncenin ortaya çıkmasına katkı sağlamasıdır (Erdoğan, 1999: 34). Bu açıdan yaklaşıldığında kamuoyu medya ilişkisini de iki şekilde değerlendirmek mümkün olmaktadır. Bunlardan ilki, medyanın kamuoyunun sesi olması ve ortaya çıkan kamuoyunun yansıtmasıdır. İkincisi ise medyanın kamuoyunu bizzat kendisinin oluşturmasıdır (Atabek ve Dağtaş, 1998: 227-228).

Burada medyanın gündem belirleme kuramından veya gündem kurma yaklaşımından bahsetmek isabetli olacaktır. Aslında medyanın gündem belirleme kuramı ile kastedilmek istenen şeyin, medyanın insanlar üzerindeki etkileri ile ilgili olduğunu belirtmekte yarar vardır. Medyanın insanlar üzerindeki etkisini inceleyen araştırmacıların, medyanın etkilerinin dönemlere göre farklılık gösterdiğini tespit ettikleri görülmektedir. Medyanın 1920-1940 yılları arasında güçlü

etkili, 1940-1960 yılları arası sınırlı etkili olduğu değerlendirilmiştir. 1970 sonrasında ise medyanın etkilerinin inişli çıkışlı bir seyir izlediği belirtilmiştir.

“Medyanın insanlar üzerindeki etkilerinden söz edildiğinde artık, belli düzeylerden söz edilir olmuştur. İlk düzey, ‘farkında olma’ ya da ‘farkına varma/vardırma’ düzeyidir. Ardından ikinci düzey olan ‘bilgi edinme’ düzeyine geçilir. Üçüncü aşamada ise “tutum” geliştirme düzeyine ulaşılır. İletişimin üzerinde en çok sözü edilen etkilerine yönelik düzeyi ise dördüncü aşama oluşturur. ‘Davranış değişikliği’ iletişimin etkilerinin en son ve de dördüncü düzeyi anlamına gelmektedir” (McCombs ve Shaw, 1980: 74). Literatürde bu düzeyler “bilişsel”, “duygusal” ve “davranışsal” düzeyler şeklinde daha farklı biçimlerde de açıklanır (Severin ve Tankard, 1994: 6’dan akt. Yüksel, 2007: 577).

Medyanın gündem belirleme kuramını, medyanın öncelik vermek istediği konuların kamuoyunun zihninde öncelikli konumuna yükselmesini sağlamak şeklinde açıklamak mümkündür. Tıpkı bireylerin günlük işlerini bir önem veya öncelik sırasına koyarak çözmeye çalışması gibi medyanın da belirli konuları ‘öncelikli konular’ şekline dönüştürmesi, gündem kurma yaklaşımıdır.

“Bireyler bu öncelik sıralamalarını kendileri oluştururken, toplumun sorunlarının hangilerinin öncelikli olduğuna ilişkin sıralamayı yapmada medyanın payına neyin düştüğünün açıklanması “gündem belirleme” yaklaşımının en temel araştırma sorusunu oluşturur. Elbette gündem belirleme yaklaşımı yalnızca toplumun öncelikli sorunlarını neyin ya da kimin belirlediği sorusu kadar, bu sorunların çözümü için çaba göstermesi beklenen siyasilerin de bu konulara karşı ne kadar duyarlılık gösterdiklerine ilişkin bir başka gündemle daha ilişkilendirilebilir. O da siyaset gündemidir. Bu noktada bir süreç olarak gündem belirleme yaklaşımı, medyada öne çıkan konuların kamunun zihninde de önemli olarak algılandığını ve dolayısıyla medyada ve kamuoyunda önemli görülen konulara karşı siyasilerin de duyarsız kalamayacağını açıklamaya çalışır” (Yüksel, 2001: 27-30).

Medyanın kamuoyunun çıkarları doğrultusunda, özellikle denetim ve eleştiri görevini layığıyla yerine getirmesi durumunda, siyasetten ekonomiye, hukuktan sağlığa pek çok konuda alınan kararların ve yapılan uygulamaların daha isabetli olmasına katkı sağlayacağı açıktır. Bu nedenle özellikle bazı toplumsal olaylarda, siyasilerin, yöneticilerin ve adli mekanizmaların vermiş olduğu kararların medya aracılığıyla kamuoyunun beklentisi çerçevesinde bir süzgeçten geçirilmesi, kamuoyu nezdinde daha isabetli kararlar verilmesine olanak sağlayacağı ortadadır.

5. ARAŞTIRMA

Devletlerin en önemli görev ve sorumluluklarından birinin, belki de ilkinin adaleti sağlamak olduğu düşünüldüğünde, toplumda adaletin tesis edilmesinin hem devletlerin isteği hem de toplum fertlerinin beklentisi olduğu açıktır. Başka bir ifadeyle adaletin daha sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işlemesi her kesimin ortak arzusudur. Bu durumda kamuoyu adına bir denetim mekanizması görevi yapan medyanın, meydana gelen olayları kamu yararı ilkesi gereği gündeme getirmesinin veya gündemde tutmasının adaletin tesisi sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışma, medyanın bazı toplumsal olaylar karşısında kamu yararına tutum sergilemesinin, kamuoyu vicdanının rahatlamasına katkı sunduğunun belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Bir olayın suç-ceza ilişkisi çerçevesinde kamu vicdanında rahatlamaya imkân sağlamasının, toplumsal gerginliğin azalmasına ve adaletle olan inancın artmasına katkı sunacağı değerlendirilmektedir. Bu nedenle bu tür çalışmaların sayısının çoğaltılması farkındalık oluşması ve karar mercilerinin kararlarında daha hassas davranmalarına neden olabilecektir. Bu alanda benzer çalışmaların neredeyse yok denilecek kadar az olması ise çalışmayı daha da önemli kılmaktadır.

5.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Medyada yer alan bazı toplumsal olayların, Jean Jacques Rousseau'nun kamuoyu kavramına yüklediği anlam ekseninde, suçun halk nezdinde cezalandırılmasına yönelik kullanılan bir kavram olan 'kamu vicdanında yargılanma' yaklaşımı çerçevesinde ele alınarak analiz edilmesinin amaçlandığı bu çalışmada, son üç yılda Türkiye'de yaşanan ve medyada gündeme gelen/gündem olan bazı (suç teşkil eden) olayların 'kamuoyu tepkisi' boyutu incelenerek analiz edilmiştir. Çalışmanın kapsamı, son 3 yıl içerisinde yaşanan ve aynı çerçevede değerlendirilen farklı konulardaki 5 olayla sınırlı tutulmuştur. Çalışmaya konu teşkil edecek nitelikteki olaylar hakkında verilen ilk hukuki kararlar ile medyanın gündeme getirmesi ve gündemde tutması sonrası alınan yeni (hukuki) kararlarda bir farklılık olup olmadığı bağlamında bakılmıştır. Çalışma, medyanın bazı toplumsal olaylar karşısında kamu yararına tutum sergilemesinin, kamuoyu vicdanının rahatlamasına katkı sunup sunmadığının belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Bir olayın suç-ceza ilişkisi çerçevesinde, kamu vicdanında rahatlamaya imkân sağlamanın toplumsal gerginliği azaltılacağı ve adalete olan inanca katkı sunacağı değerlendirilmektedir.

Bu araştırmada, konu ve izlenen süreç itibarıyla nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, bazı olgu ve olayların özet olarak tespitinde ve sunulmasında sıklıkla kullanılan bir tekniktir. "Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde temel amaç, elde edilen bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır" (Özen ve Hendekçi, 2016: 625). Bu çalışmada betimsel araştırmalardan örnek olay incelemesi yöntemi uygulanmıştır. Örneklemin belirlenmesinde konuyu en iyi temsil ettiği düşünülen amaçlı örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Bu bağlamda son birkaç yılda yaşanan ve haklarında önce serbest bırakılma kararı verilip, daha sonra tutuklama ile sonuçlanan farklı konulardaki toplumsal olaylar belirlenerek çalışmada kullanılmıştır. Çalışmada örnek olay yönteminin seçilmesinin nedeni olarak, veri toplamada dijital veri kaynaklarının tümünü kapsamı ve belirlenen bir durumun etraflıca incelenmesine olanak sağlanması gösterilebilir (Sevim, 2013:305).

6. BULGULAR

Örnek olay: (Saldırı-taciz)

İstanbul Nişantaşı'nda (Nişantaşı Mıstık Parkı'nda) 08 Haziran 2021 tarihinde yaşanan olayda, E.Ç. isimli şahısın, bir parkta oturan N.N.A. isimli bir kadın akademisyene başörtülü olduğu gerekçesiyle hakaret edip yumruk attığı iddia edilmişti. Olayın yaşandığı gün çevrede bulunan vatandaşların ihbarı üzerine olay yerine gelen sağlık ekipleri N.N.A.'yı hastaneye kaldırmış, E.Ç ise gözaltına alınmıştı. Hastaneden darp raporu alan N.N.A., saldırıda bulunan kişi hakkında şikayetçi olmuştu. E.Ç isimli şahıs ifadesinde N.N.A 'ya saldırdığını hatta nefret söylerimde bulunduğumu da açıkça itiraf etmişti. Saldırganın arkadaşları ve olay yerindeki diğer görgü tanıkları da yumruklu saldırıya şahit olduklarını ifadelerinde beyan etti. Fakat E. Ç. ifadesi alındıktan ve emniyetteki işlemleri tamamlandıktan sonra adliyeye sevk edildi ve adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

Resim 1. Yeni Şafak, 09.06.2021

Resim 2. Star, 09.06.2021

Resim 3. Milat, 10.06.2021

Resim 4. Akşam, 09.06.2021

Yaşanan bu olayda E.Ç isimli şahsın serbest bırakılması kamuoyunda büyük tepkilere neden oldu. Sosyal medyada, internette (çeşitli platformlarda) ve geleneksel medyada olayla ilgili çok sayıda haber yapıldı, kişinin serbest bırakılmasına tepki gösterildi. Bunun üzerine 11 Haziran 2021 tarihinde savcılığa ifade vermek için Çağlayan'da bulunan İstanbul Adalet Sarayı'na tekrar gelen E.Ç. bu kez "halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik ve aşağılama ve "silahla kasten yaralama" suçlarından tutuklama talebiyle nöbetçi Sulh Ceza Hakimliği'ne sevk edildi. E. Ç. tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Söz konusu olayın faili aynı suç nedeniyle birkaç gün önce serbest bırakılmasına karşın, gösterilen tepki ve olayın kamuoyu vicdanını yaralaması nedeniyle bu sefer tutuklanmıştır. Bu durum bize, kamu vicdanını yaralayan olaylar hakkında alınan kimi kararların kamu vicdanının rahatlatmadığını açıkça göstermektedir. Medyanın da bu olay bağlamında gerek yaptığı haberlerle gerekse konunun köşe yazılarında ele alınmasıyla kamu vicdanının rahatlamasına katkı sağladığını değerlendirmek mümkündür.

Örnek Olay: Trafikte saldırma

Kamuoyunda "baklavacı kardeşler" olarak anılan Seydioğlu baklavanın sahipleri Hüseyin ve Hasan Sel kardeşler, Pendik E-5'te kendilerine yol vermeyen bir aracı durdurarak araca zarar vererek, araç içerisindeki hamile kadına ve eşine tehditler savurarak korku ve paniğe sebebiyet vermişlerdir. Seydioğlu baklava sahipleri, yaptıkları eylem sırasında araç içerisindeki müşteki hamile kadının korku dolu anlarını telefonu ile video kaydedip sosyal medyada paylaşması sonucu olay kamuoyunun gündemine oturmuştur. Trafikte yol verme kavgası sonucu yaşanan bu olayda hamile kadın ve eşine dehşet dolu dakikaları yaşatan baklavacı kardeşler, olayın polise bildirilmesinin ardından ifadeleri alınmak üzere emniyet merkezine çağrıldılar. Emniyet merkezinde karakol amiri tarafından kapıda karşılanmaları ise kamuoyunda daha fazla tepkiye neden olmuştur.

Pendik'te mağanda terörü

Resim 5. Yeni Şafak 08.07.2019

Pendik'te hamile kadının aracına saldıran Hasan ve Hüseyin Sel kardeşler tutuklandı

İstanbul'da E-5 Karayolu Pendik mevkiinde içinde hamile kadın olan araca saldıran Seydioğlu Baklava'nın sahibi Hasan Sel ve Hüseyin Sel kardeşler tutuklandı. Araca saldıran şüphelinin elini sıkan polis amiri de görevden alındı.

Resim 6. NTV, 08.07.2019

Seydioğlu Baklava'nın Sahiplerini Kapıda Karşılayan Polis Amiri Görevinden Alındı

Pendik'te araca saldırı olayı şüphelileri Seydioğlu Baklava AŞ sahipleri kapıda karşılayan Şehit Adil Gözalcı Polis Merkezi Amiri görevinden alındı.

Resim 7. Haksöz Haber, 08.07.2019

Resim 8. Sözcü, 15.07.2019

Erem Şentürk @EremSenturk · 30 Tem 2019

Baklavacı Kardeşler tahliye edilmiş. Şimdi eğer TT olursa yeniden tutuklanabilir ama yetersiz mesaj yazılırsa suçsuz bulunur gibi bir algı meydana geliyor. Bu bir dert, büyük bir dert. Güncel tedbir alınmalı. Ortaçağdan kalma Twitter mahkemeleri.

[dirilispostasi.com/makale/ortacag ...](http://dirilispostasi.com/makale/ortacag...)

25

194

521

Resim 9. Twitter, Gazeteci

Yankı Büyüksezer @yankibuyuksezer · 8 Tem 2019

Anlaşıyor ki **baklavacı kardeşler**, Cmk 100 kapsamında değil sosyal medya tutuklanma ve uluslararası Twitter kriterlerine göre tutuklandı. Toplumsal hassasiyet iyidir lakin hukuku kamuoyunun anlık hassasiyetine kurban edemeyiz

32

132

1.135

Resim 10. Twitter, Hukukçu

Polise ifade vermek için giden baklavacı kardeşler, polis merkezinin amiri tarafından karşılanmaları sonucu kamuoyunda ayrıca gündem olmuş bunun üzerine polis merkezi amiri görevden alınmıştır.

“Pendik Şehit Adil Gözalıcı Polis Merkezi Amiri'nin, olayın ardından ifade vermek amacıyla polis merkezine gelen şüpheliler Hasan Sel ve Hüseyin Sel'i kapıda karşılaması tepkilere neden olmuştu.”

“Pendik'te “yol verme tartışması” nedeniyle içerisinde hamile bir kadının da bulunduğu araca saldıran Hasan ve Hüseyin Sel'in sahibi olduğu Seydioğlu Baklava A.Ş. firmasının dükkânlarının tabelaları indirilmeye başlandı. Söz konusu firmanın gündeme oturmasının ardından “isim karışıklığı” yaşayan Seydioğlu Baklavaları, Seydioğlu Baklava firmasına “marka itibarına zarar verdikleri” gerekçesiyle dava açmıştı.”

Twitter'da #baklavacıkardeşler hashtag'i ile Hasan ve Hüseyin Sel kardeşlerin işlediği suçlar birçok insanın tepkisine neden oldu.

“Seydioğlu baklavacılarının hayatının kararması”, “seydioğlu baklava'nın tabelalarının indirilmesi”, “seydioğlu mağandalarını kapıda karşılayan komiser” şeklinde Ekşi Sözlük'te açılan başlıklar ve girilen çok sayıda entry ile tepkiye yol açmıştır. 7 Temmuz 2019 tarihinde açılmış olan “seydioğlu baklava” başlığı bu olayla birlikte tanınmış ve şimdiye kadar toplam 751 entry girilmiştir.

Sosyal medyanın ne kadar güçlü olduğunun farkına varılmasının ardından gazeteciler de bu durumu dile getiren ifadelerini Twitter paylaşımlarıyla yapmışlardır.

Örnek Olay (Cinsel Saldırı)

Siirt'te 18 yaşındaki İpek Er'e cinsel saldırıda bulunduğu gerekçesiyle önce serbest bırakılan daha sonra da hakkında tutuklama kararı çıkarılan uzman çavuş Musa Orhan teslim oldu. İpek Er'in tedavi gördüğü hastanede yaklaşık bir ay sonra yaşamını yitirmesi üzerine sosyal medyada #MusaOrhanTutuklansın etiketi ile paylaşımlar yapıldı.

Resim 11. Ankara Masası, 19.08.2020

Resim 12. Ankara Masası, 26.08.2020

melis alphan
@melisalphan

Dünyanın en büyük Adliyelerini yaptılar ama içine hukuk koymayı unuttular. Ülkemizde adalet sosyal medyadan sağlanıyor. #MusaOrhanTutuklansin diye yüzbinlerce insan tweet atınca yakalama kararı çıktı. Tutuklanmasına 100 bin tweet kaldı !

ÖS 3:08 · 19 Ağu 2020 · Twitter for iPhone

814 Retweet 34 Alıntı Tweetler 5.381 Beğeni

Resim 13. Twitter, Gazeteci

İçişleri Bakanlığı: Musa Orhan Jandarma Genel Komutanlığından ihraç edildi

İçişleri Bakanlığından yapılan açıklamada, "Nitelikli cinsel saldırı suçundan hakkında kovuşturma yürütülen Musa Orhan, Jandarma Genel Komutanlığından ihraç edilmiştir." ifadesi kullanıldı.

Cankut Taşdan, Ziya Ömer Özen | 31.08.2020

Resim 14. Anadolu Ajansı, 31 Ağustos 2020

Resim 15. Haluk Levent, Müzisyen

İpek Er, cinsel saldırıya uğradığını anlatan bir mektup bıraktıktan sonra Batman'da intihar girişiminde bulunmuş, bir ay yoğun bakımda kalmasını ardından tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirmişti.

Er ve babası 7 Temmuz'da Musa Orhan'dan şikayetçi olmuş, Orhan hakkında nitelikli cinsel saldırı suçundan soruşturma başlatılmıştı. Siirt Barosu ve Siirt Cumhuriyet Başsavcılığı, Siir Sulh Ceza Hakimliği tarafından ifadesi alınan Orhan'ın 17 Temmuz'da "yurt dışı yasağı ve adli kontrol şartı" ile serbest bırakılmasına itiraz etti.

Sosyal medyadan gelen tepkilerin ardından önce meslekten ihraç edilen Orhan, ardından tutuklanarak cezaevine gönderilmiştir. Ancak Orhan'ın avukatının itiraz etmesinin ardından daha sonra yurtdışı çıkış yasağı getirilerek, adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı. Resim 17'de toplumsal olaylara karşı duyarlılığı ile tanınan müzisyen Haluk Levent tweetinde belirttiği gibi "geçen hafta çokça yazdık itiraz ettik ve tutuklandı" ifadesi ile sosyal medyadan gelen tepki ile bir tutuklama kararının çıktığını belirtmektedir.

Örnek Olay: *Hayvana Şiddet*

İstanbul Başakşehir'de yol kenarında oynayan köpekleri bile bile ezerek ölümüne sebep olan Katar uyruklu Abdullah Hilal, sosyal medyadan gelen tepkiler üzerine yeniden gözaltına alındı ve tutuklandı. Hilal'in polise verdiği ifadede 'Bir köpek için mi beni tutuklayacaksınız' dediği ileri sürüldü.

Köpeği ezen Katarlı Abdullah Hilal yeniden gözaltına alındı, tutuklandı

İstanbul Başakşehir'de, yol kenarında oynayan köpekleri bile ezerek ölümüne sebep olan Katar uyruklu Abdullah Hilal, sosyal medyadan gelen tepkiler üzerine yeniden gözaltına alındı. Hilal'in polise verdiği ifadede "Bir köpek için mi beni tutuklayacaksınız" dediği ileri sürüldü.

Resim 16. Aykırı, 12.01.2022

Başakşehir'de Köpeği Bile Bile Ezen Sürücü Tutuklandı

Anasayfa > Gündem

Emre Ordu
Onedio Editörü

3.3b
PAYLAŞIM

23b
OKUNMA

12.01.2022 - 18:04 12.01.2022 - 18:04

Google News

Facebook'ta paylaş

Twitter'da paylaş

İstanbul Başakşehir'de, yol kenarında oynayan köpekleri bile ezerek ölümüne sebep olan Katar uyruklu Abdullah Hilal, sosyal medyadan gelen tepkiler üzerine yeniden gözaltına alındı ve tutuklandı. Hilal'in polise verdiği ifadede "Bir köpek için mi beni tutuklayacaksınız" dediği ileri sürüldü.

Resim 17. Onedio, 12.01.2022

Başakşehir'de köpeğin ezilme anına ilişkin görüntülerin sosyal medyada yayınlanması üzerine kamuoyunda büyük tepki oluştu. Olaydan sonra sürücü Abdullah Hilal hakkında yeniden gözaltı kararı verildi. Alışveriş yaptığı sırada polis ekipleri tarafından gözaltına alınan Hilal, Adliye'ye sevk edildi. Hilal'in emniyette verdiği ilk ifadesinde "Bir köpek için beni tutuklayacak mısınız" dediği öne sürüldü. Hilal, çıkarıldığı mahkemeye tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Hilal'in bir hayvana karşı yönelmiş olduğu aşağılayıcı itham, özellikle hayvan severleri harekete geçirmiş ve verilen serbest bırakılma kararı üzerine yeniden gözaltına alınmıştır.

Örnek Olay: (Kadına Şiddet)

Alper Tasalı adlı şahsın eşi Fatma Yasak'a uyguladığı şiddet nedeniyle gözaltına alınmasıyla başlayan soruşturma, Büyükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ifadesi alındıktan sonra tutuklama istemiyle nöbetçi Büyükçekmece Sulh Ceza Hâkimliğine sevk edilmiş, nöbetçi hakimlik de adli kontrol tedbiri uyguladığı Tasalı'yı serbest bırakmıştı.

Fatma Yasak'ı alıkoyan Alper Tasalı serbest bırakıldı!

Sosyal medya, eski eşi Alper Tasalı tarafından silahla alıkonan ve ölümden dönen Fatma Yasak'ın paylaşımlarını konuşuyor. Ölümden dönen Yasak; kendisini alıkoyan, şantaj yapan ve tehdit eden Alper Tasalı'nın tutuklanması için sosyal medya hesabından çağrıda bulunuyor.

cumhuriyet.com.tr

22 Ağustos 2021 Pazar, 15:42

Resim 18. Cumhuriyet, 22 Ağustos 2021

Fatma Yasak isyan etmişti! Alper Tasalı tutuklandı

İstanbul Esenyurt'ta boşanmak istediği eşi tarafından silah zoruyla kaçırıldığını belirten Fatma Yasak'ın (27) sesini sosyal medyadan duyurmasının ardından, tekrar gözaltına alınan Alper Tasalı tutuklandı.

Yayınlanma: 18:29 - 23 Ağustos 2021

Resim 19. Sözcü, 23 Ağustos 2021

Fatma Yasak'ı kaçıran Alper Tasalı, sosyal medyadaki tepkiler üzerine tutuklandı

Sosyal medyada yaptığı paylaşımı boşanma aşamasındaki eşi tarafından şiddete uğradığını belirterek, yardım isteyen Fatma Yasak'ın kocası Alper Tasalı, savcılığın itirazı üzerine hakkında yakalama kararı veren mahkemece tutuklandı.

Resim 20. NTV, 23.08.2021

Tasalı'nın serbest bırakılmasının ardından Fatma Yasak olayı sosyal medyada bir video çekerek duyurdu. Sosyal medyada viral olan videonun ardından sosyal medyada #AlperTasalıTutuklansın etiketine gelen tweetler ile etiketin TrendTopic olması olaya yönelik bir kamuoyu oluşumunu hızlandırmış ve ardından Tasalı'nın serbest bırakılma kararına soruşturma savcılığınca itiraz edilmiştir. İtirazı değerlendiren hakimlik, şüpheli Tasalı hakkında, "kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma" suçundan tutuklamaya yönelik yakalama kararı çıkardı. Karardan sonra Tasalı tekrar yakalanarak gözaltına alındı. Ekipler tarafından Büyükçekmece Adliyesi'ne götürülen Tasalı'nın, çıkarıldığı Büyükçekmece Sulh Ceza Hakimliği'nce, "kişiyi hürriyetinden yoksun kılma" suçundan tutuklanmasına karar verildi.

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışmamızda genel olarak ele aldığımız, kamuoyu hakkındaki farklı yaklaşımlarından da anlaşılacağı gibi, başta Rousseau olmak üzere pek çok düşünür ve toplumbilimci, asıl yasaların vatandaşların kalbine kazınan yasalar olduğunu belirtmiş, vatandaşların nezdinde aklanmanın veya cezalandırılmanın önemine vurgu yapmıştır. Bu bağlamda günümüzde yaşanan pek çok toplumsal olaylar ve bu olaylara verilen cezalar arasında ciddi tutarsızlıkların yaşandığı da ortadadır. Örneğin, onlarca kez hırsızlık eylemini gerçekleştiren bir kişinin veya yine onlarca suç kaydı bulunan bir saldırganın hapsedilmediği, hapsedilse bile ıslah olmadığı açıkça görülmektedir. Bu durumda ise söz konusu kişinin aynı eylemini korku duymadan rahat bir şekilde sürdürdüğü ve toplumun başına bela olmaya devam ettiği anlaşılmaktadır. Yasaların yetersiz kalması ve / veya gerektiği gibi uygulanamaması durumunda ortaya çıkabilecek mağduriyetleri engellemek, kamunun daha fazla zarar görmesini önlemek maksadıyla kitle iletişim araçlarına önemli görevler düşmekte, kamuoyunun vicdanının sesi olarak sürece katkı sağlaması giderek daha da önemli hale gelmektedir. Kamu vicdanını yaralayan olayların veya

buna sebep olan kişilerin kamuoyu baskısını hissetmeleri bu eylemlerin gerçekleştirilmesinin engellenmesine katkı sunabileceği anlaşılmaktadır. Bu nedenle bazı olumsuz olaylar karşısında kamuoyunun oluşması büyük önem arz etmektedir.

Geçmişten günümüze hemen her dönemde büyük öneme sahip olan kamuoyunun belli sorunlar karşısında ortaya çıkması (aktifleşmesi) elbette kendiliğinden olmamıştır. Kimi zaman, kanaat önderleri, kimi zaman söylem düşünürleri, kimi zaman liderler, kimi zaman sanatçılar, kimi zaman da temsilciler kamuoyunun oluşmasına önderlik etmiştir. Günümüzde ise kamuoyunun oluşmasına ve vücut bulmasına medyanın öncülük ettiği açıktır. Bir sorun veya bir (olumsuz) durum karşısında kamuoyu oluşması için öncelikle o sorun hakkında etkin bilgilendirme yapılması ve konuya ilişkin bilgi sunulması gerekmektedir. Bugün bu görevi medyanın yaptığı görülmektedir. Geleneksel medyanın sosyal medyayla güç birliği yapması ise bilgilendirme ile beraber kamuoyu oluşumunu daha hızlı, daha güçlü ve daha aktif hale getirmiştir.

Bu bağlamda özellikle Web 2.0 teknolojileri ile medya araçlarının interaktif bir konuma gelmesi medyanın hayatımızdaki yerini de büyük ölçüde artırmıştır. Gelişen teknolojiler ile daha çok akıllı telefonlar olmak üzere bilgisayar ve tabletler sayesinde sosyal medya uygulamalarına her an erişilebilmekte, olaylar ve durumlar hakkında bilgiler edinilmekte, sosyal medya ortamlarında paylaşılan haberlere kullanıcılar kendi hesaplarından yorum yapabilmektedirler. Geleneksel medyada bu durum televizyon karşısında ev içinde verilen tepkiyle sınırlı kalırken, sosyal medya aracılığıyla verilen tepkiler milyonlarca kişiye ulaşılabilir duruma gelmiştir. Sosyal medyanın kullanım oranlarının artmasına paralel olarak yükselen bu durum, ortak tepkilerin bir araya gelmesiyle de konu hakkında bir kamuoyu gücü oluşturmakta daha etkili olabilmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye’de birtakım suçlardan dolayı hukukun vermiş olduğu kararı yetersiz gören veya yanlış bir karar verildiğini düşünen, vicdanen rahat olmayan bireylerin, geleneksel medya ve sosyal medya aracılığıyla bilgilenmeleri neticesinde bir araya gelebildikleri ortaya konulmuştur. Bu kapsamda, konu hakkında yapmış oldukları paylaşımlar, gazetelerde yer alan haberler ve aynı zamanda gazetecilerin yazmış oldukları köşe yazılarıyla oluşan kamuoyu etkisi üzerine bir inceleme yapılmıştır. Son üç yıl içerisinde farklı konularda öne çıkan örnek olaylar derlenmiş, toplumun ciddi tepki vermiş olduğu saldırı-taciz, trafikte saldırganlık, cinsel saldırı, hayvana şiddet ve kadına şiddet konulu bazı olaylar değerlendirmeye alınmıştır. Bu olaylara genel olarak bakıldığında, toplumun, bir bireyin başka bir bireye veya bir canlıya şiddet uygulaması ve bunun üzerine hak ettiği cezanın hukuk tarafından verilememesi üzerine, toplum genelinde kamuoyu oluşturacak düzeyde ortak tepki ortaya koyduğu anlaşılmaktadır. Bir yandan ‘şiddet’ unsurunun bulunduğu her bir olay karşısında toplum, aynı olayın bir daha yaşanmaması adına daha adil bir kararın çıkmasını beklerken, diğer yandan bu durumun söz konusu olmadığı ise medyalar aracılığıyla güçlü bir kamuoyu oluşturarak tepkisini daha da artırabilmektedir. Sosyal medya kullanıcıları ve gazetecilerin geleneksel medya üzerinden vermiş olduğu bu tepkiler ile oluşan güçlü kamuoyu sonucunda, olayın ‘zanlı’ sına yönelik bir yaptırım uygulandığında veya daha adil bir karar alındığında ise bunu medyanın ve hatta çalışma içerisinde örneklerle gösterildiği üzere sosyal medyanın başarısı olarak görmek mümkündür.

Bireylerin geleneksel medya ve özellikle sosyal medya araçlarının da katkısıyla yaşanan toplumsal olaylara tepki verebilmesi kamuoyu oluşum sürecini hızlandırmakta ve toplumun beklediği adaletin yerini bulmasına katkı sağlamaktadır. Medyanın kamuoyunun çıkarları doğrultusunda, özellikle denetim ve eleştiri görevini layıkıyla yerine getirmesi durumunda ise, siyasetten ekonomiye, hukuktan sağlığa pek çok konuda alınan kararların ve yapılan uygulamaların daha isabetli olmasına katkı sağlayacağı açıktır. Bu nedenle özellikle bazı toplumsal olaylarda, siyasilerin, yöneticilerin ve adli mekanizmaların vermiş olduğu kararların

(medyanın da katkısıyla) kamuoyunun beklentisi çerçevesinde bir süzgeçten geçirilmesi, kamuoyu nezdinde daha isabetli kararlar alınmasına olanak sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Ancak medyanın kamuoyu oluşturma işlevi her zaman olumlu sonuçlanmamaktadır. Örneğin, geçtiğimiz 14 Mart Tıp Bayramı'nda Muğla Eğitim ve Araştırma Hastanesine hasta olarak gelen bir uzman çavuş tarafından şiddete uğradığını iddia eden bir hekim, sözlü ve fiziksel şiddete uğradığı yönünde ifade vermiş ve olayın medyaya yansımaları ile günün anlam ve önemine de istinaden kamuoyu nezdinde büyük tepkiye neden olmuştur. Olayın sonucunda uzman çavuş kamuoyu tarafından protestoya maruz kalmış ve çalıştığı kurum tarafından da açığa alınmıştır. Yaşanan bu olayların ardından güvenlik kameralarının görüntüleri olayın iç yüzünü gözler önüne sermiş ve uzman çavuşun herhangi bir sözlü veya fiziksel şiddet uygulamadığı, hekimin iftirasına maruz kaldığı anlaşılmıştır. Bu olaydan anlaşılacağı üzere medyanın kamuoyu vicdanını çalıştırmada etkili olduğu diğer örnek olaylarla birlikte bu olayda da görülmüştür. Ancak kesin ve netliği belli olmayan olaylarda haksız bir protestoya da sebebiyet vereceği unutulmamalıdır. Sonuç olarak her ne kadar çoğunlukla olumlu sonuçları da olsa, medyanın kamuoyu vicdanını çalıştırma işlevinin bazen olumsuz sonuçları da olabilmektedir.

KAYNAKÇA

- Atabek, N. ve Dağtaş, E. (1998). Kamuoyu ve iletişim. Eskişehir: Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayını.
- Atabek, N. (2002). Kamuoyu, Medya ve Demokrasi. *Kurgu*, 19 (1), 214-229.
- Durkheim, E. (1962). *The Rules of Sociological Method*. Massachusetts: The Free Press.
- Erdoğan, İ. (1999). Dördüncü gücün ilettiği: Amerikan örneği. K. Alemdar (Ed.), *Medya gücü ve demokratik kurumlar*. İstanbul: Afa.
- Gerber, C. (1975). "Der Begriff der öffentlichen Meinung im Werk Rousseaus", Master Tezi, Mainz Johannes Gutenberg Üniversitesi.
- Görgün Baran A., Tuba Sarıtaş C., ve Şahin Kütük B. (2017). Medyada Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin İçerik ve Sunum Açısından Analizi: Beyazgazete.com Örneği. *Sosyoloji Konferansları*, 55,107-132. doi: 10.18368/jusoskon.328252.
- Habermas, J. (2009). *Kamusalılığın Yapısal Dönüşümü*. (Çev. T. Bora), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Hume, D. (1963). *Essays Moral, Political, and Literary*, London: Oxford University Press,
- Kakıncı, T. (1968) J.J. *Rousseau Kimdir? Liberalizm Nedir?*, İstanbul: Kitap Kitapçılık.
- Kant, I. (2005). *Aydınlanma Nedir? Sorusuna Yanıt*. (Çev. N. Bozkurt), İstanbul: Say Yayınları.
- Lippmann, W. (1964). *Public Opinion*, New York: The Free Press, Almancası: *Die öffentliche Meinung*, Münih, Rütten + Loening, 1964).
- Machiavelli, N. (1994). *Hükümdar (Il Principe)*, çev. Selahattin Bağdatlı, 4. Baskı, Sosyal Yayınlar, İstanbul, Kasım 1994.
- Neumann, E. (1998). *Kamuoyu: Suskunluk Sarmalının Keşfi*, (Çev. M. Özkök). Ankara: Dost Kitabevi
- Özen, F. ve Hendekçi, E. (2016). Türkiye'de Eğitim Denetimi Alanında 2005-2015 Yılları Arasında Yayımlanan Makale ve Tezlerin Betimsel Analizi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 6(11):619-50.
- Ross, E. A. (1969). *Social Control, A Survey of the Foundations of Order*. London: The Press of Case Western Reserve University.
- Rousseau, J. J., (1963) "Der Gesellschaftsvertrag", (German: H. Denhardt), Stuttgart: Reclam, Books 2, Part 12.

- Sennett, R. (1996). *Kamusal insanın çöküşü*. İstanbul: Ayrıntı.
- Sevim, S. (2013). Mikro-Öğretim Uygulamasının Öğretmen Adayları Gözüyle Değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (21), 303-313. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/zgefd/issue/47941/606533>
- Uçak, O. (2010). Mesleki Etik Kapsamında Basının Adil Yargılanma Hakkı İlkesine Yaklaşımı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, Gazetecilik A.B.D.
- Yıldız, F., & Dursun, O. (2020). Kamu adaletinin büyük veri aracılığı ile inşası: Şule Çet davası üzerine bir Twitter analizi. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 58, 291-328, <https://doi.org/10.26650/CONNECTIST2020-0009>
- Yüksel, E. (2001). *Medyanın Gündem Belirleme Gücü*. Çizgi Kitabevi: Konya.
- Yüksel, E. (2007). Kamuoyu Oluşturma ve Gündem Belirleme Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır? *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 571-586.

İnternet Kaynakları

- Haksöz Haber, <https://www.haksozhaber.net/seydioglu-baklavanin-sahiplerini-kapida-karsilayan-polis-amiri-gorevinden-alindi-116193h.htm>
- Indy Turk, <https://www.indyturk.com/node/53556/haber/otoban-saldirisinin-ardindan-seydioglu-baklava-nun-tabelalari-indiriliyor>
- Cumhuriyet, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/fatma-yasaki-alikoyan-alper-tasali-serbest-birakildi-1862533>
- NTV, <https://www.ntv.com.tr/turkiye/fatma-yasaki-kaciran-alper-tasali-sosyal-medyadaki-tepkiler-uzerine-tutuklandi,NIBV8TP5vk6Vi5aaud2-8g>
- Sözcü, <https://www.sozcu.com.tr/2021/gundem/fatma-yasak-isyan-etmisti-alper-tasali-tutuklandi-6609598/>
- Star, <https://www.star.com.tr/yazar/bir-sinif-sorunu-ve-nefret-imgesi-olarak-basortusu-yazi-1634479/>
- Aykırı, <https://www.aykiri.com.tr/kopegi-ezen-katarli-abdullah-hilal-yeniden-gozaltina-alindi-tutuklandi/18600/>
- Onedio, <https://www.aykiri.com.tr/kopegi-ezen-katarli-abdullah-hilal-yeniden-gozaltina-alindi-tutuklandi/18600/>
- Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/icisleri-bakanligi-musa-orhan-jandarma-genel-komutanligindan-ihrac-edildi/1958827>
- Ankara Masası, <https://www.ankaramasasi.com/haber/91021/musa-orhan-tutuklandi>
- Ankara Masası, <https://www.ankaramasasi.com/haber/112404/musa-orhanin-tahliye-gerekcesi-aciklandi>
- Sözcü, <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/son-dakika-pendikdeki-magandalar-icin-20-yil-ceza-istendi-5222457/>
- Haksöz Haber, <https://www.haksozhaber.net/seydioglu-baklavanin-sahiplerini-kapida-karsilayan-polis-amiri-gorevinden-alindi-116193h.htm>
- NTV, https://www.ntv.com.tr/turkiye/pendikte-hamile-kadinin-aracina-saldiran-hasan-ve-huseyin-sel-kardesler-tutuklandi,dG716o7FX0iw_Fg01WJvxA
- Yeni Şafak, <https://www.yenisafak.com/gundem/pendikte-teror-estiren-baklavaci-magandadan-skandal-aciklama--baklavaci-magandaya-verilen-ceza-3497692>.